

OOST WEST this is best?

Cultuurverschillen
onder de loep

INHOUD

- 2 "Ik had een enorme cultuurshock"
Nieuwe Belgen over oude Belgen
- 6 "Vanbinnen zijn we allemaal gelijk"
Liefdes verbinden cultuurverschillen
- 10 De ander door de ogen van de ander
- 14 Wie de vis omdraait, doet de boot kapseizen
- 16 Opmerkelijk: nieuw volk ontdekt
Hier is de Gnimalv
- 18 "Nu voel ik veel meer verbondenheid"
Een vrijzinnige vindt haar heil in het jodendom
- 20 Rituelen die raken, dichtbij en ver van huis

UITNEEM-
BARE
KATERN
24 PAGINA'S

“Ik had een enorme cultuurshock”

Nieuwe Belgen over oude Belgen

Guneet

Leeftijd?

32 jaar

Geboorteland?

India

Hoe lang in België?

1 jaar en 9 maanden

Manyak

Leeftijd?

33 jaar

Geboorteland?

Armenië

Hoe lang in België?

5 jaar

Elspeth

Leeftijd?

25 jaar

Geboorteland?

Verenigd Koninkrijk,
Schotland

Hoe lang in België?

1 jaar en 3 maanden

Stefanny

Leeftijd?

20 jaar

Geboorteland?

Ghana

Hoe lang in België?

9 maanden

“**M**

ensen dragen hun hond hier! Dat dier is gemaakt om te wandelen en niet om gedragen te worden. En zeker niet om mee te nemen op de bus.” Stefanny uit Ghana

fronste haar wenkbrauwen toen ze voor het eerst het openbaar vervoer nam in België. Dat wat Belgen doen voor mensen met andere culturele gewoonten niet altijd zo normaal is, getuigen vier nieuwkomers. We zochten hen op in het onthaalbureau Prisma vzw. Daar gaf een van hen, de Armeense Manyak, de anderen dit voorjaar de cursus maatschappelijke oriëntatie.

Sarah Van Gaens

Stefanny: "Mensen dragen hun hond hier met trots!"

Hoe ervoeren jullie de eerste kennismaking met België?

Stefanny: De eerste maanden reageerden de burens niet als ik hen groette. Pas toen ik hen op Moederdag een kaartje stuurde, is dat veranderd. Plots vroegen ze hoe het met me was. Belgen hebben tijd nodig om te weten wie je bent. Nu hou ik van mijn burens.

Hebben jullie last gehad van een cultuurschok?

Manyak: Daar besteed ik altijd een les aan omdat de meeste mensen zo'n shock meemaken.

Elspeth: Ik had een enorme cultuurschok en ik kom gewoon van de overkant van de Noordzee. Ik maakte een lijstje van de redenen waarom ik in België was, ter herinnering. Dat lijstje heb ik nog steeds. In het begin heb je immers zoveel verwachtingen, en dan duiken plots allerlei dingen op die je irriteren of die je niet begrijpt. Je moet je gewoontes aanpassen. Soms denk ik: wat doen jullie?! Jullie rijden aan de verkeerde kant van de weg. En wie van de bus stapt,

staat soms op het fietspad. En dan dat kussen. Ik ben het niet gewend om de hele tijd mijn wang tegen die van een ander te kletsen!

Stefanny: In Ghana kussen we ook niet. Dus ben ik een beetje verlegen als ik dat doe. Zeker met een man.

Manyak: In mijn land kussen we enkel mensen met wie we heel close zijn, maar geen onbekenden of collega's. Toen ik met mijn man naar een verjaardagsfeestje in Armenië ging, zag ik hem plots iedereen kussen!

Guneet: Maar er lijkt geen regel te bestaan over wanneer je één kus geeft en wanneer drie!

Wat vinden jullie van wat er zich op de openbare weg afspeelt?

Guneet: Ik apprecieer het dat je hier aparte plaatsen hebt voor voetgangers, fietsers en auto's. En als je de weg oversteekt, stoppen de auto's. Als voetganger heb je hier rechten!

Iedereen: Ja!

Stefanny: In Ghana gaat en rijdt iedereen waar hij wil.

Heb je al een ongeluk veroorzaakt?

Stefanny: Toen ik hier pas woonde, belde een vriend van mijn stiefvader hem gealarmeerd op. Die vriend had me in het midden van de weg zien fietsen. Dus nu zoek ik altijd de rode weg en als ik wandel, kom

ik niet op de rode weg. Anders word ik aangereken, want de fietsers gebruiken hun bel niet. Mensen glippen liever tussendoor. In Ghana bellen wij de hele tijd want als je iemand aanrijdt, moet je betalen.

Hebben jullie al eens een bus of een trein genomen?

Guneet: Ja, en daar heb ik een rare ervaring mee. Als je in India je zitje afstaat aan een oudere, dan neemt die dat aan. Maar hier niet. Op een dag vroeg ik aan een oude vrouw die haar boodschappen niet kon dragen of ik haar kon helpen. "Nee", zei ze. Dat is zo vreemd hier.

Stefanny: Belgen zouden iemand die wil helpen als een goed persoon moeten aanzien, en zich laten helpen.

Manyak: Als er in Armenië geen zitje meer vrij is in de bus, kruipt iedereen tegen elkaar aan. Zo kan er toch nog iemand met één bil bij. *(Iedereen lacht)* En als er dan nog iemand op de bus stapt die niet meer kan zitten, zet die zijn of haar tas even op de knieën van een onbekende.

Stefanny: Wat ik ook grappig vind, is hoe mensen lopen om hun bus te halen. In Ghana wacht de bus tot je komt. En mensen dragen honden! Dat dier is gemaakt om te wandelen en niet om gedragen te worden. En zeker niet om mee te nemen met het openbaar vervoer. Laat die wilde honden toch thuis!

De vier vrouwen zijn het niet gewoon om iedereen te moeten kussen.

Manyak: En je doet honden geen kleren aan! (*Iedereen lacht*) En je koopt er geen speelgoed voor!

Guneet: Ik zag eens een vrouw met een kinderwagen. Maar er zat een hondje in! Dat had ik nog nooit gezien!

Houden wij ook huisdieren die jullie niet zouden houden?

Stefanny: Een vriendin van mijn moeder vroeg me om naar haar huisdier te komen kijken. Het was een muis! Ze aaide hem en zei: "Kijk, hoe schattig!" Ik deed mee en daarna veegde ik mijn handen af. Wat later stierf de muis. De vriendin zette op Facebook: "We verloren net ons lieve huisdier". Ik vroeg haar waarom. Ze zei dat ze aan het rouwen was. Hoe kan dat?! Wat heeft die muis voor haar gedaan? Maar het is leuk. Het maakt deel uit van dit land. Ik moet er gewoon aan wennen.

Wat vinden jullie van de Belgische huizen?

Stefanny: Ik hou van de bloemen overal. En de huizen hebben veel kleine kamers en veel deuren.

Guneet: Ja! En wanneer er in India drie slaapkamers zijn, moeten er minstens twee badkamers zijn, waarvan een voor de gasten. Maar hier is dat niet zo.

Stefanny: "Ik hou van de bloemen overal."

Manyak: "Iets van vijftig euro is hier al een groot cadeau."

Manyak: Wat ik vreemd vind, is dat er geen sloten zitten op wc's en badkamers. (*gegniffel*)

Elspeth: Je kan ook niet altijd je handen wassen in de wc. Dat moet je dan bijvoorbeeld in de keuken doen. Maar ondertussen heb je al van alles moeten aanraken!

Wat vinden jullie van feesten in België?

Guneet: Belgen geven niet graag cadeautjes.

Manyak: Iets van vijftig euro is hier al een groot cadeau als je het krijgt van je peter of meter of een ver familielid. In Armenië is honderd euro pas veel.

Guneet: Wat ik goed vind, is dat jullie een geboortekaartje sturen.

Elspeth: En jullie geven suikerbonen! Dat is leuk!

Hoe laten jullie weten dat je kind geboren is?

Guneet: Per telefoon of sms. En wij geven geen cadeautje.

Stefanny: Op het geboortefeest geven wij wel een cadeautje, maar enkel aan de mensen die die dag aanwezig zijn.

Elspeth: Bij ons worden er alleen cadeaus gegeven aan de ouders. Zij zijn het toch die gefeliciteerd moeten worden?

Tot slot: voelen jullie je thuis in België?

Guneet: Mijn hart zal altijd in India liggen, maar ik voel me hier ook thuis nu ik Nederlands kan en de inburgeringscursus gevolgd heb. Zolang mijn familie mij maar komt bezoeken en ik mijn eigen huis heb. Ik mis alleen nog een job zodat ik bezig kan zijn.

Elspeth: Hier komen wonen was zo'n choquerende ervaring voor mij dat ik er nog steeds wat overheen moet geraken. Ik zal me hier pas echt thuis voelen als ik werk heb. Het is moeilijk om afhankelijk te zijn van iemand.

Manyak: Ik heb in veel landen gewoond dus ik kan moeilijk zeggen waar mijn thuis is. Ik voel me hier op mijn gemak. Ik heb mijn eigen huis hier, mijn gezin, dingen zijn veel gemakkelijker voor mij dan voorheen, ik doe mijn job graag, ik studeer. Maar wat interessant is: mijn dromen spelen zich steeds af in Armenië, ook al komen er mensen van hier in voor.

Stefanny: Soms mis ik het eten en het leven thuis. Maar ik voel me comfortabel hier, 's avonds kan je hier veilig rondlopen en er heerst een rustige sfeer. Ik begin erbij te horen, mijn accent is aan het veranderen, mijn manier van kleden en eten. Ik heb hier al veel interessante levensstijlen gezien.

Over de inburgeringscursus

De inburgeringscursus voor nieuwe Belgen bestaat uit drie pijlers: een cursus Nederlands, een cursus maatschappelijke oriëntatie en loopbaanoriëntatie. Dat de vrouwen dit programma geen overbodige luxe vonden, blijkt. Stefanny: "Nederlands leren is moeilijk, maar het is nodig om in België te kunnen leven en werken. En zonder de cursus maatschappelijke oriëntatie zou het veel langer geduurd hebben vooraleer ik mijn weg hier had gevonden. Je leert er ook mensen kennen." Guneet: "Via mijn man die hier al vijf jaar woont, wist ik al veel. Maar ik ben blij dat ik deze cursus gevolgd heb omdat ik zo vrienden kon maken en mijn kennis kon uitbreiden."

Toch is een nuancering nodig: deze vrouwen volgden de cursus op vrijwillige basis. Dat is voor een heel aantal inburgeraars niet zo wat soms tot ongenoegen kan leiden. Manyak: "Maar tijdens de cursus draaien ze vaak bij."

Manyak geeft maatschappelijke oriëntatie. De inburgeringscursus bestaat uit een cursus Nederlands, een cursus maatschappelijke oriëntatie en loopbaanoriëntatie.

Over de cursus maatschappelijke oriëntatie

De cursus maatschappelijk oriëntatie gaat over veel meer dan enkel 'de Vlaamse cultuur'. De meeste lessen behandelen praktische zaken zoals werk vinden, afval sorteren, een eigen zaak oprichten of ze geven uitleg over het sociale zekerheids-systeem en vrijwilligerswerk.

Het is niet de bedoeling en ook onmogelijk om de cursisten in zestig uur alles over België mee te geven. De cursisten worden vooral gestimuleerd om zelf informatie te verwerven en te verwerken zodat ze zelf oplossingen kunnen vinden voor hun problemen, keuzes kunnen maken, actief kunnen deelnemen aan de maatschappij enzovoort. Manyak: "Elke docent werkt volgens dezelfde methodiek en er is een

handleiding. Maar wat je doceert, is gebaseerd op de vragen en noden van cursisten. Zo zullen bepaalde onderwerpen in de ene groep uitgebreider aan bod komen dan in een andere."

De handleiding (die in 2009 verscheen) is gebaseerd op de bevindingen van de Commissie Bossuyt, opgericht door de toenmalige Vlaamse minister van Inburgering, Marino Keulen (Open Vld). Om een attest te krijgen, moet men minstens tachtig procent van de cursus bijwonen. Manyak: "Een examen is onmogelijk. Je kan een analfabeet niet dezelfde test geven als een universitair." Daarom zal binnenkort gewerkt worden met een persoonlijk actieplan waarbij elke inburgeraar voor zichzelf doelen stelt.

Hier moet tijdens en na het inburgeringstraject aan gewerkt worden. Zo komt men tegemoet aan het nieuwe Vlaamse regeerakkoord dat de inspanningsverbintenis wil vervangen door een resultaatsverbintenis. Voor de cursus Nederlands moet men nu al een examen afleggen. Daarnaast wil de Vlaamse regering in Brussel een verplicht inburgeringstraject bekomen. In Wallonië bestaat het inburgeringstraject zelfs niet.

Meer weten? www.inburgering.be

INBURGERING
Provincie Antwerpen

“Vanbinnen zijn we allemaal gelijk”

Liefdes verbinden cultuurverschillen

Onze samenleving wordt steeds diverser. We kopen niet alleen brood bij de Turkse bakker of fruit bij de Pakistaanse kruidenier, maar ook in de liefde ontstaan meer relaties tussen mensen met een verschillende culturele achtergrond. Zo'n relatie wordt vaak weinig slaagkansen gegund, veel verschillen zouden de liefde in de weg staan. Maar is dat ook zo? We vragen het aan twee koppels die al jarenlang bewijzen dat hun gemengde liefde wél werkt, met vallen en opstaan.

Nele Deblauwe

Wilfried & Yi

In november 1981 arriveert de Cambodjaanse Yi als politiek vluchteling in ons land, samen met haar zoon Sopheap. Ze maakt voor het eerst kennis met vrieskou en sneeuw. Veel later maakt ze ook kennis met haar buurman Wilfried. Ze beginnen aarzelend een relatie. In 1993 lopen ze samen naar het stadhuis om er een trouwboekje te tekenen.

Jullie relatie is heel langzaam gegroeid. Speelde het cultuurverschil daar een rol in?

Yi: Ik was een oorlogsvluchteling en had samen met mijn zoon heel wat miserie ge-

kend. In België kreeg ik mijn leven terug op de rails. Toen ik eindelijk harmonie en rust gevonden had, kwam Wilfried op de proppen. Ik was op m'n hoede. *(lacht)* En misschien ook wel een beetje beschaamd.

Hoezo?

Yi: In mijn cultuur wordt er niet zo openlijk over gevoelens gepraat. Wat moest ik zeggen? Ik ben terug verliefd? Neen toch! Cambodjanen moeten eerst heel zeker van hun stuk zijn vóór ze zeggen dat ze een koppel zijn.

Wilfried: Ik heb Sopheap moeten vertellen dat ik een relatie met z'n moeder had, want Yi durfde dat niet.

Hoe was dat voor Sopheap?

Wilfried: Erg dubbel. Hij was blij dat zijn mama gelukkig was, maar ook erg behoedzaam. In zijn achterhoofd leefde dat beeld van de man die een Aziatische dame kiest voor een avontuurtje.

Zijn Cambodjanen van nature terughoudend?

Yi: We zijn alvast formeler. Als we naar een feest gaan, dan kleden we ons op, zelfs al gaat het om een barbecue bij vrienden. In het begin kon ik enorm struikelen over Wilfrieds kledij. Die was zo sjofel! In mijn cultuur is het net heel respectvol om je mooi uit te dossen voor elkaar.

Wilfried en Yi genieten van vakantie. Wilfried: "Respect is het sleutelwoord."

Wilfried: Yi is de eerste die me een das heeft doen dragen! *(lacht)*

Yi: De meeste Cambodjanen zijn arm, maar ze zouden zich de rijst uit de mond sparen om toch dat ene jurkje te kunnen kopen. De fierheid primeert op de honger.

Over armoede gesproken. Jouw familie woont nog steeds in Cambodja, Yi. Steunen jullie hen ook financieel?

Yi & Wilfried: *(in koor)* Veel!

Wilfried: Als je met een buitenlandse trouwt, dan neem je haar familie erbij. *(lacht)* Ook al hebben ze ons nog nooit om geld gevraagd. Ook daar speelt die fierheid.

Solidariteit is geen loos begrip.

Yi: Neen. En misschien verschillen we daarin nog het meest. Voor Cambodjanen zijn solidariteit, naastenliefde en verantwoordelijkheid van levensbelang. Letterlijk! In België is dat veel minder het geval. Iedereen is hier veel meer op zichzelf. De samenleving is hier koeler.

Heeft jullie verschillende culturele achtergrond jullie veranderd?

Wilfried: Yi heeft me geleerd om meer te relativiseren. Waar maak ik me soms druk

over? We hebben hier niks te kort! Belgen maken van alles een probleem.

Yi: Door hier zo lang te wonen, ben ik haast vergeten hoe het is om daar te leven. Cambodjanen passen zich makkelijk aan en wellicht daarom zijn er weinig integratieproblemen. De Cambodjaanse cultuur verschilt sterk van de Belgische, maar we hebben gelijkaardige normen en waarden. Misschien lukt het daarom zo goed om samen te leven.

Welke taal gebruiken jullie onderling?

Yi: Wilfried en ik spreken Frans en Engels met elkaar.

Wilfried: We hebben een klein taalprobleem. We spreken allebei Nederlands, Frans en Engels, maar geen van die drie talen beheersen we allebei perfect, en ik spreek geen woord Khmer. We wisselen van taal als het nodig is, maar er zijn ook momenten waarop ik moet toegeven dat ik niet weet hoe ik iets moet zeggen.

Yi: We lossen dat meestal op door er een woordenboek bij te halen.

Wat kan de maatschappij leren van jullie relatie?

Yi: Openheid. Mensen het gevoel geven dat

“

Yi:
**“We hebben
gelijkaardige
normen en
waarden.”**

”

ze welkom zijn. Leren luisteren naar elkaar. Geïnteresseerd zijn in elkaar en in elkaars ‘anders-zijn’.

Wilfried: Respect is het sleutelwoord.

Yi: En iemand niet als een ‘vreemdeling’ bestempelen. Het is niet omdat ik een andere kleur heb, of niet zo vloeiend Nederlands spreek, dat ik geen mens ben. Vanbinnen zijn we allemaal gelijk!

Nebojsa & Ruth

“

Nebojsa: “Het cultuurverschil tussen Belgrado en Kortrijk is niet zo groot, maar toch ervaren we sommige dingen anders.”

”

Op een feest leert Ruth Nebojsa kennen, een artistieke Serviër die grafiek studeert in Gent. Het klikt! De volgende dag e-mailen ze elkaar, niet veel later bevinden ze zich samen op het pad van de liefde. Nu zijn ze een getrouwd paar met een dochtertje, Anna-Sophia, van twee en een baby op komst. Ze wonen samen in Kortrijk, de stad waar Ruth opgroeide.

Trekt je partner je aan omdat er een andere cultuur bij komt kijken?

Ruth: Misschien zijn die cultuurverschillen in het begin spannend, maar uiteindelijk viel ik voor Nebojsa als mens. En toevallig is hij Serviër. Mijn opa was dan weer Hongaar en mijn oma kwam uit Nederland. Ik ben opgegroeid met het idee dat een relatie opbouwen met iemand uit een ander land even mogelijk is als met iemand uit je eigen geboortestad. Ik heb er eigenlijk nooit echt bij stilgestaan.

Als jullie een meningsverschil hebben, spelen die cultuurverschillen daar dan een rol in?

Nebojsa: Dat valt wel eens voor. Het cultuurverschil tussen Belgrado en Kortrijk is niet zo groot, maar toch ervaren we sommige dingen anders. Ik kan daar moeilijk de vinger op leggen. In Oost-Europa leeft men meer op gevoel, terwijl hier de ratio sterk aanwezig is. Het lijkt alsof er ergens rond Wenen iets verandert in het temperament van de mensen.

Zijn Servische vrouwen anders?

Nebojsa: *(lacht)* Nuanceer dat eens?

Wat is hun positie in de maatschappij?

Nebojsa: Dat varieert heel erg. Je hebt enerzijds die typische, kokette dames in Belgrado. Maar je hebt ook vrouwen zoals mijn zus, die gestudeerd hebben en heel erg op de vrouwen hier lijken. Ze delen interesses, hebben dezelfde humor... Als er al een verschil is, dan is het misschien dat Servische vrouwen meer belang hechten aan het familiale leven. Ze dragen meer zorg voor elkaar. In België is dat veel minder het geval.

Jullie hebben een verschillende levensbeschouwing?

Ruth: Ik ben als katholiek gedoopt, maar mijn kennis over religie bleef beperkt tot de

schoolbanken. Mijn ouders hebben daar nooit veel aandacht aan gegeven en zelf nam ik ook geen moeite om er meer over te leren. Pas toen ik Nebojsa, die orthodox is, leerde kennen is mijn religieus bewustzijn opgeflakkerd.

Beleven jullie levensbeschouwing op een andere manier?

Nebojsa: Ruth maakt nu kennis met orthodoxie, maar haar bagage is die van een doorsnee West-Europese katholiek: iemand die zich op papier gelovig noemt, maar niet praktiseert. Geloven houdt ook in dat je praktiseert, anders is het een dode letter.

Ruth, jij aanvaardt de zeer aanwezige levensbeschouwing van Nebojsa. Hoe is dat voor jou?

Ruth: Meer en meer vinden we daarin onze weg. De overtuiging van Nebojsa valt samen met hem, ik kan dat niet loskoppelen. Zijn geloof is van hem, het zit in hem, het is niet iets wat erbij komt. Hij ademt orthodoxie, terwijl levensbeschouwing voor mij nog altijd meer een afspraak is. Alsof er elke zondagochtend in m'n agenda staat: ik moet naar de kerk.

Nebojsa: En dat terwijl er geen 'moeten' is... *(lacht)*

Bij opvoeden geef je mee wat juist en goed is, altijd zoeken en afwegen. En jezelf de vraag stellen: doe ik het goed? Het lijkt me niet vanzelfsprekend om twee verschillende culturen te verbinden in een opvoedingsproces. Welke weg kiezen jullie voor Anna-Sophia?

Ruth en Nebojsa vieren de verjaardag van Anna-Sophia:
“Een pluspunt van onze cultuurgemengde relatie is dat Anna-Sophia zowel Nederlands als Servisch spreekt.”

Ruth: We geven haar een orthodoxe opvoeding, daar hebben we nooit aan getwijfeld. Nebojsa: Ik geef nu vijf jaar les. De laatste jaren focussen we op de interlevensbeschouwelijke dialoog en ontdekken we dat er veel overlappende waarden zijn tussen de verschillende levensbeschouwingen. En net dat zijn de waarden die Ruth en ik willen meegeven aan Anna-Sophia: respect, verdraagzaamheid, solidariteit... We willen dat haar leven nooit zinloos wordt. Zingeving vind je in alle levensbeschouwingen, toch? Daar hoeft ik niet per se de naam van Jezus Christus op te plakken.

Zijn de cultuurverschillen een verrijking in jullie relatie?

Ruth: Onze relatie is niet nóg rijker door de cultuurverschillen. Elke relatie zou verrijkend moeten zijn. Wat wel een pluspunt van onze cultuurgemengde relatie is: Anna-Sophia spreekt zowel Nederlands als Servisch. Nebojsa: Anna-Sophia weet al goed dat ze door taal een band opbouwt met mij. Als ze wat exclusieve aandacht wil, dan doet ze dat door Servisch te spreken.

Kan je alleen in je moedertaal je echte gevoelens uiten?

Ruth: Ik denk het wel. Als wij in het begin van onze relatie ruzie maakten, was dat vaak in het Engels. Dat was niet gemakkelijk! Op den duur hadden we misverstanden over de misverstanden.

Zou je nog terugkeren als je Ruth niet had ontmoet, Nebojsa?

Nebojsa: Goeie vraag! (*lacht*) Mijn idee was: ik ga studeren en ik keer terug. Maar nu ben ik onderweg. Alles wat hier gebeurd is, heb ik niet gepland.

De ander door de ogen van de ander

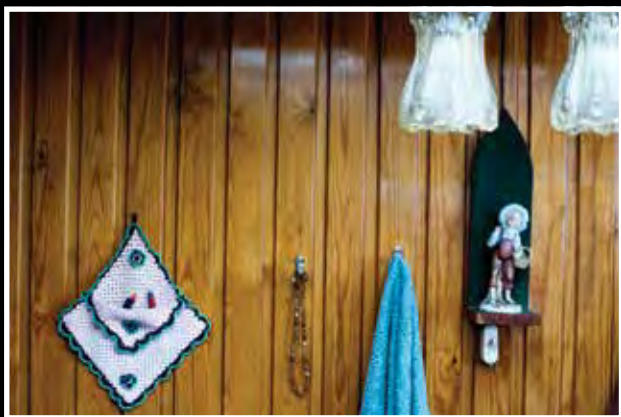
Oudste generatie, © Carl Uytterhaegen. Om de toeschouwers te laten nadenken, willen de fotografen niet prijsgeven of de huiskamers op de foto's behoren tot een gezin met Turkse of Belgische roots.

Twee fotografen, 70 en 34 jaar oud, de eerste heeft Belgische en de andere Turkse roots. Carl Uytterhaegen en Abdul-Vahit Duman trokken samen op pad om drie generaties Vlamingen en ingeweken Turken in beeld te brengen aan de hand van hun interieurs. Wat wordt bewaard over de generaties heen, en wat niet? Blijven of vervagen de cultuurverschillen? En wat zijn dan weer gelijkenissen? Hun sociaal-artistieke fotoproject *Generaties/Binnenskamers (G/B3)* is nu te zien in een reizende tentoonstelling en een boek. Aan de hand van voorwerpen en interieurs komen gedachten en gevoelens, tradities en evoluties aan de oppervlakte. Sommige zijn erg stereotiep, andere zetten clichés op de helling.

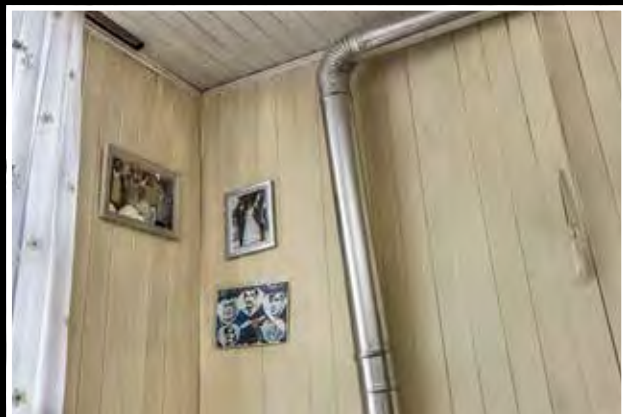
Anne-Flor Vanmeenen

Oudste generatie, © Abdul-Vahit Duman

Oudste generatie, © Abdul-Vahit Duman

Oudste generatie, © Carl Uytterhaegen

Middelste generatie, © Carl Uytterhaegen

Een interieur is tegenwoordig een belangrijke zaak: je hebt er cursussen, tijdschriften, boeken en tv-programma's over en je kunt er zelfs een lening voor aangaan. Een interieur verradt wat we mooi vinden, wat we willen tonen aan anderen en waarmee we bezig zijn. Maar het is ook een spiegel van ruimere evoluties, zoals de invloed van reclame, levensbeschouwelijke tendensen, het multiculturele samenleven. Een interieur geeft dus inkijk in onze identiteit, maar eveneens in het mens- en wereldbeeld van een generatie. Met *Generaties/Binnenskamers* (G/B3) willen Carl Uytterhaegen en Abdul-Vahit Duman ontdekken of – en zo ja, in welk opzicht – Vlamingen en Vlaamse Turken verschillen of op elkaar lijken. En of wat voor grootouders geldt, ook bij hun kleinkinderen nog van tel is.

Oud en jong

"In elke generatie zie je verschillen", zegt Carl. "Bij de oudere Vlamingen staat de woonkamer vaak vol spullen, bij de oudere Turken veel minder. Deze generatie kwam hier tijdelijk werken en dacht nog terug te keren naar huis. De woonruimtes zijn kleiner en leger, er is duidelijk minder belang aan gehecht. De jongste generatie heeft een verschillende houding ten opzichte van 'oude' elementen. Bij Vlamingen zie je retrospullen, die eigenlijk van hun grootouders konden zijn. Jonge Turkse Belgen willen dan weer met strakke, witte interieurs schoon schip maken met de haakwerkjes, tapijtjes en ornamenten van oudere generaties."

Ontvangst

Carl en Abdul-Vahit merkten niet alleen verschillen en gelijkenissen in interieurs,

ze werden ook op verschillende manieren ontvangen. Carl: "Het viel op dat vooral oudere Turkse families zeer gastvrij waren. We kregen werkelijk van alles voorgeschoteld om te eten. Vroeger had je bij oudere Belgen die cultuur van gastvrijheid ook wel een beetje, maar dat is stilaan toch verdwenen. Bij de bezoeken aan de derde generatie, de kleinkinderen, waren de verschillen tussen de Vlamingen en Vlaamse Turken in ontvangst dan weer minimaal. Op dat vlak zijn de twee groepen in de loop der generaties duidelijk op dezelfde lijn gekomen."

Intiem

Dat een woonkamer iets privé is, bleek uit de intense zoektocht van Carl en Abdul-Vahit. Drie generaties vinden binnen eenzelfde familie die bereid waren

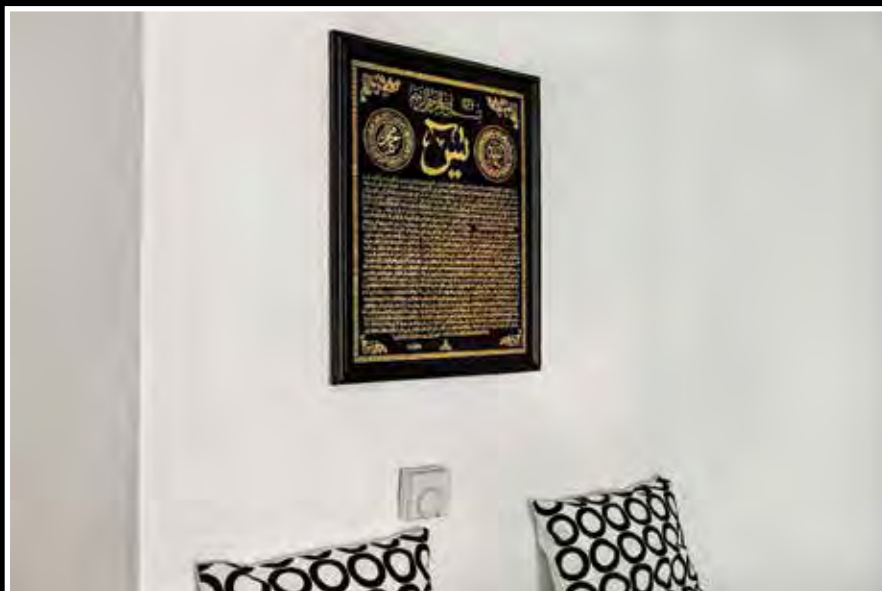
Oudste generatie, © Abdul-Vahit Duman

Jongste generatie, © Abdul-Vahit Duman

Middelste generatie, © Carl Uytterhaegen

Middelste generatie, © Carl Uytterhaegen

Carl was getroffen door een heel 'Turks' cadeautje: "Een warm geschenk want het moet bescherming bieden."

om hun huizen open te stellen, bleek niet zo evident. Via dit project leren we elkaar dus ook op een andere manier zien, een heel intieme manier. Zo krijgen we een heel persoonlijk beeld van 'de ander', zij het Belgen of ingeweken Turken. Slechts zelden komen deze mensen immers bij elkaar over de drempel.

Invulling

Wie de foto's bekijkt, wordt uitgenodigd om te verkennen, na te denken, vaststellingen te doen. Carl en Abdul-Vahit: "Heel bewust werd invulling bij de foto's ontweken, we willen prikkelen, vragen en gedachten uitlokken maar geen conclusies aanbieden. Er is dus enkel het beeld, geen uitleg, het werk is aan de bezoekers." Toch is het beeld zelf natuurlijk al een zekere invulling. De foto's tonen immers hoe twee fotografen met een verschillende leeftijd, ervaring en achtergrond rondkijken en selecteren. De fotografen namen overigens elk apart foto's tijdens hun gezamenlijke huisbezoeken en toonden deze elkaar niet tot de tentoonstelling van start ging. Zo wilden ze hun eigen kijk bewaren. Het project richt dus niet alleen de blik op de ander, maar laat de toeschouwers ook door de ogen van een ander kijken.

Het eiland

Ook de gastgezinnen werden aan het werk gezet. Ze kregen de vraag: "Wat zou je meenemen naar een onbewoond eiland?" Zo wordt op scherp gesteld waar ze het meeste belang aan hechten in hun leven. De antwoorden verrassen soms: hoewel Turken doorgaans als familiegericht worden beschouwd, nemen ze vaker praktische dingen mee en zijn het de Vlamingen die het meest familiefoto's of zelfs huisdieren aanwijzen.

Een Vlaamse grootmoeder gaf Abdul-Vahit dit boekje, waarin de Vlaamse cultuur wordt uitgelegd. "Zij gebruikte het in de jaren zestig om kersverse immigranten wegwijs te maken."

Het geschenk

Daarnaast vroegen de fotografen de families ook welk geschenk ze hen zouden geven, om te zien hoe de gastgezinnen de fotografen inschatten en benaderden. Abdul-Vahit: "Carl kreeg vaker eten van de Turkse gezinnen, mij gaven ze eerder een boek." Al kreeg hij ook een boekje van een Vlaamse grootmoeder, *Folklore*, waarin de Vlaamse cultuur wordt uitgelegd. "Zij gebruikte het boekje in de jaren zestig om kersverse immigranten wegwijs te maken." Carl was getroffen door een heel 'Turks' cadeautje: "Mijn meest bijzondere geschenk was een soort glazen huisje, met van die religieuze amuletten. Een warm geschenk want het moet bescherming bieden. Tegelijk toont het ook iets over hun culturele symbolen." Beide groepen gaven dus iets van 'hun' bagage mee aan de fotografen.

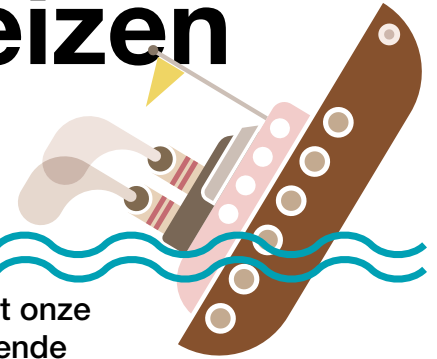
De expositie is nog te zien in Overijse en Halle, en de foto's kunnen ook ontleend worden.

Meer info?

www.mydream.be
www.abdulahitduman.be

Wie de vis omdraait, doet de boot kapseizen

Als mens zijn we allen gelijk. Toch kunnen we ook allemaal, vanuit onze eigen cultuur, wel eens verbaasd zijn over de soms zeer verschillende gewoontes in andere culturen. In deze bloemlezing van enkele bijzondere regels, gebruiken en overtuigingen sparen we ook onszelf niet.

Ellen Vandevijvere

Religie

In het Midden-Oosten dragen de meeste mensen een horloge dat naast het uur ook vijf keer per dag het tijdstip aangeeft om te gaan bidden.

In zeven staten van de Verenigde Staten (North Carolina, Arkansas, Maryland, Mississippi, South Carolina, Tennessee en Texas) wordt eenieder die het bestaan ontkent van een hoger wezen of God, uitgesloten om voor de overheid te werken. Nochtans hanteert het Amerikaanse hooggerichtshof een 'No religious test clause': deze bepaling uit de Grondwet verklaart de gangbare test over de religieuze achtergrond als kwalificatie voor een openbare functie ongeldig.

Marokkanen beantwoorden een vraag vaak met 'insjallah', oftewel: 'als God het wil'. Dat betekent dus niet 'ja', maar ook niet 'nee'.

De lijm op Israëliëse postzegels is gecertificeerd koosjer.

In verschillende regio's wereldwijd is het gebruikelijk om voertuigen met behulp van een priester in te wijden. Zo wanen de chauffeurs van deze gezegende voertuigen zich daarna veilig op de weg.

Geluk/ongeluk

Op oudjaar gooien Denen borden, kopjes en glazen naar de voordeur van de burens. Het gezin dat de grootste stapel gebroken servies voor zijn voordeur vindt, mag zich gelukkig prijzen. Stukgegooid vaatwerk zou immers trouwe vriendschap symboliseren.

In Bali besteedt men gemiddeld een derde van zijn loon aan offers, om geluk af te dwingen. Die offers kom je overal vertrappt op straat tegen, een waar hindernissen-parcours.

Een getal waarin het cijfer vier voorkomt brengt in China de dood. De Chinese uitspraak van 'vier' is immers dezelfde als die van het woord 'dood'. Je zal daarom niet snel een vierde, veertiende of vierentwintigste verdieping aantreffen in een gebouw.

Foto © Kurt Groetsch

Het geluk lacht je toe. Dat wordt wel eens beweerd als in België een lieveheersbeestje aan komt vliegen. Maar als je dit insect doodt, staat er ongeluk voor de deur. De inheemse beestjes zijn intussen zwaar bedreigd door de Aziatische variant.

Fluiten in de Russische straten brengt ongeluk.

Liefde en seksualiteit

Volgens de traditie in Hawaï zie je aan de bloem in het haar van een meisje of ze vrijgezel is. Dat zou het geval zijn als ze de bloem rechts draagt. Als ze de bloem links draagt, zou ze niet meer beschikbaar zijn.

Foto © Luis Jou Garcia

Als je op 15 maart in Kawasaki in Japan bent, kan je Kanamara Matsuri mee-maken. Op dit festival wordt in aanwezigheid van de hele familie en zonder enige schroom de penis vereerd. Ijsjes, gebak, standbeelden, gadgets en een parade waarin metershoge fallussen worden meegedragen horen daarbij. Dit alles om de vruchtbaarheid te eren.

Ook al groeit de tolerantie onder de inwoners van Maleisië, het is er nog steeds officieel verboden om je publiekelijk te uiten als holebi, met zware straffen als zweepslagen en gevangenis tot gevolg.

Zolang je in Frankrijk administratief kan bewijzen dat je verloofde eveneens plannen had om met jou te trouwen, kan je in het huwelijksbootje treden. Ook als de bewuste verloofde dood is.

Eetgewoontes

Als de gemiddelde Amerikaan het woord 'taart' ziet, denkt hij aan calorieën en vet. Voor ons betekent taart: feest, verjaardag of nagerecht.

Dat wij mayonaise op onze frieten kwaken en daarnaast in de frituur ook nog een muur van keuze hebben als het op saus aankomt, vinden Amerikanen écht raar.

Zeg niet 'pompelmoes' tegen de grote (rood)gele citrusvrucht zoals wij Vlamingen ze kennen, maar 'grapefruit' zoals de Nederlanders. De pompelmoes heeft een dikkere, groenachtige schil. De Nederlanders zullen dan weer heel vreemd opkijken als de Vlaming een appelsiensapje bestelt, en antwoorden met "Oh, u bedoelt vast een jus d'orange".

In Korea toon je respect als je wacht met eten tot de oudste persoon aan tafel aan zijn of haar maaltijd begint.

Ligt er een klaargemaakte vis op je bord, die op zee werd gevangen? Draai deze dan maar niet om als je in China bent. Je zou wel eens de boot kunnen doen kapseizen van de visser die hem gevangen heeft.

Lichaamstaal

Een cirkeltje gevormd door een duim en wijsvinger betekent 'loser' in Marokko en Tunesië, terwijl je met hetzelfde gebaar in Turkije het woord 'homo' uitbeeldt. In Japan geef je met deze cirkel aan dat je je wisselgeld in muntjes wil, maar in Zuid-Amerika

is het dan weer een uitnodiging tot seks. Zowel in België als in de Verenigde Staten vorm je er de 'o' van 'oké' mee. In Frankrijk daarentegen zeg je zo dat je iemand een dikke nul vindt. 'Bedankt' is de interpretatie in Italië, maar in de rest van Zuid-Europa verwijst je naar het vrouwelijke geslachtsorgaan.

Vorm je bij ons een V-teken met de palm van je hand naar je gezicht in bijvoorbeeld een café, dan bestel je twee stuks van iets. Doe je dit in Engeland of Ierland, vertel je de ander op te rotten.

Mannen die hand in hand lopen op straat is doodnormaal in het Afrikaanse continent, de Arabische landen en in India. Het is een teken van diepe vriendschap.

Als je lacht in Rusland, dan moet het ook oprecht zijn. Probeer dus niet te veel en constant te lachen tijdens een gesprek of aan tafel, want je komt onzeker en onbetrouwbaar over.

Wat mag (niet)?

Het is verboden om je tapijt uit te kloppen op straat in het Verenigd Koninkrijk. Een deurmat mag wel, tenminste voor 8 uur 's ochtends.

Je mag een boete verwachten als je als Australische voetganger trager dan een andere voetganger stapt, en je hierbij een hindernis vormt.

In Alabama is het verboden een ijsje in je achterzak te steken. Zo werden immers vroeger paarden gelokt en vervolgens gestolen.

OPMERKELIJK:

NIEUW VOLK ONTDEKT

Vredelievend maar vleesetend, honkvast maar reizend:

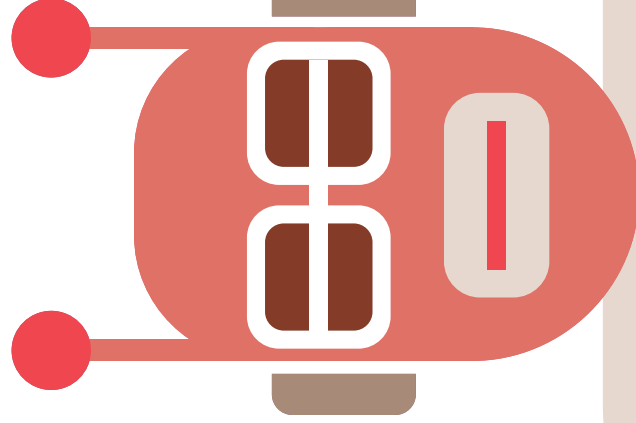
hier is de Gnimalv

Onlangs werd een eigenaardig volk ontdekt. Hieronder volgt een antropologische schets van deze bijzondere Gnimalv en zijn culturele kenmerken. Dit redelijk ongekeerde volk is schuw, wordt ziek van zijn eigen brouwsels en onderhoudt speciale banden met een aantal zoogdieren.

Liza Janssens

De Gnimalv herkennen

In sommige regio's zijn de uiterlijke kenmerken van de Gnimalv tegenwoordig gewijzigd door de beïnvloeding van andere volkeren, maar een typische Gnimalv is te herkennen aan een gevoelige huid en een onbestemde haarkleur. De klededrucht varieert zeer sterk. Toch lijkt een kledingstuk gemaakt van een gewezen stof, dat de benen volledig bedekt, een basis-attriboot te zijn. Zowel de vrouwelijke als de mannelijke leden van dit volk beschermen zich met deze stevige stof tegen het vaak kille en natte klimaat.

Eetgewoontes

Een van de grootste bezigheden van de Gnimalv is het bereiden van voedsel. De Gnimalv eet en drinkt graag en veel, hoofdzakelijk in gezelschap. Rond zonsopgang nuttigt hij een meelproduct met een plakkerig zoet mengsel. Dit wordt doorgespoeld met een zwarte bittere drank. Midden op de dag herhaalt dit ritueel zich, waar de Gnimalv zich ook bevindt. Hij gaat immers nooit op stap zonder dit meelproduct. De meest omvangrijke maaltijd nuttigt de Gnimalv echter 's avonds. Deze bestaat hoofdzakelijk uit vlees en knollen. Dat vlees wordt gesudderd in een bruine vloeistof. De knolgewassen worden vaak ondergedompeld in een zeer hete vette stof. Een brouwsel van gerst en hop is de favoriete drank. Dit wordt ook ritueel gedronken om sociale banden aan te gaan of te versterken. Te veel van het brouwsel maakt de Gnimalv ziek, maar dat lijkt hem niet te deren.

Sociale leven

Familiebanden zijn belangrijk. De Gnimalv ontmoet de bloedverwanten op geregelde tijdstippen, vaak naar aanleiding van een ritueel moment. Hij verkiest echter om samen te leven met een niet-bloedverwant en voor kleine Gnimalvjes te zorgen.

draai 90°

Nederzettingen

De Gnimalv deelt een grote stenen schuilplaats met stamgenoten. In de nederzettingen bevinden deze schuilplaatsen zich naast en boven elkaar. De schuilplaatsen zelf zijn verspreid over een relatief kleine oppervlakte. De Gnimalv lijkt veel belang te hechten aan het onderhouden en verstevigen ervan. Met behulp van grasvelden en struiken probeert hij zijn territorium waar mogelijk af te bakenen.

Taal

De Gnimalv is vriendelijk, doch vrij schuw. Duurzame contacten komen pas na lange tijd tot stand. Ook communicatie met stamgenoten blijft vaak beperkt, mogelijk komt dit omdat de Gnimalvs verschillende talen spreken. Deze vertonen gelijkenissen, maar hoe verder de nederzettingen zich van elkaar bevinden, hoe moeilijker de inwoners elkaar begripen. Dit kan eveneens een reden zijn waarom ze zelden een schuilplaats bouwen buiten de eigen nederzetting. Toch zorgen de confrontaties met anderstalige Gnimalvs niet tot oorlog. Dit volk lijkt dus redelijk vredelievend te zijn.

Daginvulling

Eenmaal de jonge Gnimalv zijn overgangsrитуeel heeft volbracht bij een groep van wijzen, draagt hij bij aan de gemeenschap. Dat doet hij door zich naar een plaats buiten de eigen schuilplaats te begeven. Hij legt daarvoor desnoods lange afstanden af. Omdat slechts een beperkt aantal paden hiervoor werden voorzien, ontstaat onderweg vaak chaos, al leidt dit zelden tot geweld. In ruil voor de dagelijkse bijdrage mag de Gnimalv zichzelf en zijn kinderen voeden, en zijn schuilplaats verfraaien met allerlei voorwerpen waarvan het nut vaak onbekend is. Slechts een aantal keer per jaar wordt deze dagorde gewijzigd. Dan trekt de Gnimalv om onduidelijke redenen naar meer zuidelijk gelegen nederzettingen.

Men wenst dit samenleven vol te houden tot de dood, al lukt dat niet altijd. Veel Gnimalvs wonen dan ook alleen. In hun schuilplaats onderhouden ze vaak hechte afhankelijkheidsrelaties met kleine zoogdieren. Het is echter niet duidelijk wat het nut hiervan is en waarom bepaalde zoogdieren wel en andere niet in de schuilplaats worden ondergebracht.

Spel

Naast de levensgezel en de nakomelingen onderhoudt de Gnimalv ook enkele sociale banden met stamgenoten uit de directe omgeving. De meest opmerkelijke gezamenlijke activiteit is het kijken naar een spel waarbij twee groepen op een veld een bolvormig opgeblazen voorwerp achternalopen. Indien dit voorwerp in een groot vlechtwerk terecht komt, uiten de Gnimalvs bijzonder primitieve kreten. De Gnimalv is een bijzonder volk dat geluk vindt in kleine dingen.

Nacirema

Deze parodie van een Vlaming is geïnspireerd op *Body Ritual among the Nacirema* van de antropoloog Horace Miner (1956). Daarin beschrijft Miner de lichaamsrituelen van een doorsnee Amerikaan zoals antropologen toen de gebruiken van vreemde culturen beschreven. Door bijvoorbeeld het tanden poetsen op die bevreemdende manier te omschrijven, toont hij aan dat westerse handelingen even cultureel beïnvloed zijn als de rituelen en praktijken van geïsoleerde stammen. Onze kennis van andere culturen is grotendeels gestoeld op antropologische studies van decennia geleden, waarin de gebruiken van nog ongekende culturen werden beschreven als vreemd en magisch. Daardoor denken we nu nog vaak in termen als 'exotisch', 'abnormaal', 'onderontwikkeld' of zelfs 'barbaars' over andere culturen. Hoewel we open zijn van geest, beschouwen we onszelf nog te vaak als de norm.

“Nu voel ik veel meer verbondenheid”

Een vrijzinnige vindt haar heil in het jodendom

Wie we zijn, onze cultuur, wordt ook bepaald door onze levensbeschouwing. Maar de gewoonten en gebruiken van de ene levensbeschouwing kunnen sterk verschillen van de andere. Zo lijkt een gesecculariseerde levensstijl ver verwijderd van de riten van een orthodoxe godsdienst. Toch kiezen sommigen voor een bekering. Jonath Weinberger (27 jaar) was vrijzinnig en is nu orthodox-joods.

Dominique Verschuren

Wat bracht jou tot deze opmerkelijke stap?

Mijn grootvader was een chassidische jood. Hij vluchtte in 1933 naar België om economische redenen. Volgens research van een familielid werd hij christen om zijn vrouw en vier kinderen te beschermen tegen de nazi's. Het haalde niets uit. Mijn grootvader overleefde Auschwitz als enige. Na de oorlog koos hij definitief voor het christendom. Maar als zijn familie uit Israël op bezoek kwam, werden alle kruisbeeldjes en communiefoto's verstoep. Hij heeft er nooit een woord over gezegd. Mijn vader is katholiek opgevoed, mijn moeder ook. Mijn ouders zijn atheïst, zo ben ik opgevoed: volledig vrijzinnig. Dus wie of wat ben ik dan?

Die laatste vraag impliceert dat jouw keuze om joods te worden veel principiëler was dan de beweegredenen van je grootvader. Hoe ben je daar zo bewust van geworden?

Op school volgde ik een jaar niet-confessionele zedenleer bij een lerares die heel denigrerend sprak over religies. Bidden vond ze belachelijk want “er bestaat helemaal geen god”. Ik vind het absoluut niet kunnen dat er zo over religies wordt gesproken, ook als je zelf niet gelooft. Als reactie ben ik op mijn veertiende joodse godsdienst gaan volgen. Ik ben altijd ge-

fascineerd geweest door de geschiedenis van mijn grootvader. Hij stierf toen ik vier jaar was. Ik wilde begrijpen waar hij vandaan kwam, wat er met hem gebeurd was en waarom. De lerares godsdienst vertelde mij over het orthodoxe jodendom. Zij nodigde mij uit om een sabbatmaal mee te maken op vrijdag. Ik was toen zestien en ik besloot mijn familie in Israël op te zoeken.

Wat zocht je in Israël?

Hier in België kan je je niet laten bekeren. Dat kan alleen in Israël. Ze noemen dat gioer. Voor mij was het heel gemakkelijk om orthodox-joods te worden. De rabbijnen begrepen mijn beslissing. Ze zagen mijn naam en ze kenden mijn achtergrond. Na een half jaar intensieve studies werd ik voor een soort jury geplaatst. Mijn algemene kennis was in orde. Een week later moest ik opnieuw voor drie rabbijnen verschijnen. Die vroegen me waarom ik joods wilde worden. Nadien mocht ik de *Shma Israël*, een belangrijke paragraaf uit de Thora, reciteren. De volgende dag kreeg ik mijn ritueel bad, het mikwe, en toen was ik joods.

Hoe voelde dat moment?

Dat was heel speciaal. Iets wat ik niet kan beschrijven. Een mikwe dient om je te reinigen. Je wordt als het ware herboren. De joodse ziel komt in jou.

Hoe beleef jij God?

Mijn vrijzinnige ouders zeiden dat je lichaam verrot na je dood. Dat vond ik als kind heel akelig. Je sterft en er is niets meer. Ik vond dat zo leeg. Toen ik tien jaar was, praatte ik met meisjes die in gebeden spraken tot God. Dat was voor mij betekenisvoller dan de vrijzinnigheid. Nadien zag ik medeleerlingen die zich verveelden en begonnen te roken, drinken en feesten. Ik wilde meer betekenis in mijn leven. Dat biedt God mij in het jodendom.

En wat met de vrijzinnige waarden?

Er zijn mensen die in Auschwitz zaten en zeiden: “Waar is God nu? Waarom laat hij dit allemaal gebeuren?” God is er en je kan met hem praten maar wij, mensen, blijven zelf verantwoordelijk voor wat we veroorzaken op aarde. God heeft aan iedere mens een vrije wil gegeven. Iedereen weet dat het niet oké is om te stelen of om een mens te doden. God heeft ons de kans gegeven om zelf te beslissen om het goede of het slechte te doen.

Is je leven nu anders dan vroeger?

Zeker. Het jodendom kent 613 wetten die wij moeten naleven en die ons er voortdurend aan herinneren dat we een hoger doel hebben op aarde. Zo bedekken joodse vrouwen hun knieën en ellebo-

Jonath met haar gezin.
"Kinderen en opvoeding
staan centraal in het
jodendom. Onze
kinderen worden dus
natuurlijk ook orthodox
opgevoed. Ze gaan naar
een door de Vlaamse
gemeenschap erkende
joodsorthodoxe school en
volgen buiten het gewone
lessenprogramma ook
religieuze studies."

gen. Getrouwde vrouwen zoals ik dragen een hoofddoek of een pruik om hun eigen haar te bedekken. Wij eten enkel koosjere producten. Melk en vlees mogen niet vermengd worden, waardoor we verschillende keukens hebben met aparte potten, bestek en borden. Andere producten zoals brood, drank, sauzen, kazen, koeken enzovoort eten we enkel als ze de stempel dragen van een rabbinaat, of op een door rabbijnen opgestelde lijst staan. Daarnaast hebben we vele feestdagen met specifieke regels. Zo eten we acht dagen lang geen gerezen voedsel tijdens Pesach, het joodse Pasen, en moeten we het hele huis schoonmaken zodat er geen kruimeltje van deze producten terug te vinden is.

Wat vindt je familie van je keuze?

Mijn ouders vonden het raar dat ik ervoor koos om volledig religieus te worden, aangezien zij zelf niet geloven. Het was een hele aanpassing, maar ze respecteren mijn beslissing. Zij ondersteunen ons en zullen er

dus ook altijd voor zorgen dat ze koosjere snoepjes bijhebben voor de kindjes. Als we samen op vakantie gaan, dan neem ik alles mee en kook ik de maaltijden. Als we uit eten gaan, kiezen we een koosjer restaurant.

Voel je je niet beknot in je vrijheid?

Buitenstaanders begrijpen mijn keuze niet goed. Zeker de rustdag, sjabbat, waarop we geen werk mogen verrichten en bijvoorbeeld ook geen elektriciteit mogen gebruiken, doet wenkbrauwen fronsen. Ze zeggen dan: "Waarom beperk je je vrijheid?" Maar het jodendom geeft meer betekenis aan mijn leven. Dat is wat ik miste. Nu voel ik veel meer verbondenheid. Ik ben echt honderd procent opgenomen in de joodse gemeenschap. We ondersteunen elkaar. Als een vrouw bevalt, zijn er altijd tal van mensen bereid om te helpen met koken, kinderen afhalen en babysitten. Wij hebben ook verschillende liefdadigheidsinstellingen in onze gemeenschap. Je voelt je nooit alleen.

"Ik wilde meer betekenis in mijn leven. Dat biedt God mij in het jodendom."

Rituelen die raken, dichtbij en ver van huis

U

itbundige begrafenissen, vastgebonden gehuwden, witte naamceremonies, feestelijke zaterdagen en tien dagen durende feesten. Aan de rituelen laat de kern van een cultuur zich voelen. Ze zijn vaak verweven met een levensbeschouwing, de normen en waarden en sociale structuren binnen een gemeenschap. Rituelen kunnen wijzen op een geheel van eerder formeel overgeleverde gebruiken, plechtigheden en ceremonieën rond belangrijke momenten in het (openbare) leven. Maar rituelen zijn ook het geheel van dagelijkse bezigheden. We vragen aan alle geïnterviewden in dit dossier wat hun favoriete ritueel is, in hun eigen of een andere cultuur.

Julie Van Garsse

Guneet

Dagenlang trouwen

Guneet (geboren in India): "In India duurt een huwelijksfeest zeven tot tien dagen. Je hebt bijvoorbeeld de tilakceremonie waarbij de familie van de bruid naar het huis van de man gaat. De bruidegom krijgt een tilak, een rode vlek, op zijn voorhoofd. Dit staat symbool voor respect, aanvaarding en de verwelcoming van een schoonzoon. Je hebt ook de mehndi- of hennaceremonie. Tijdens nog een andere ceremonie gaan de mannen naar het huis van de bruid. Ook is er een moment voorzien waarop de huwelijksgevolten worden afgelegd. Soms gebeurt dat in een tempel, soms rond een vuurplaats. Daarna wordt er een receptie gegeven."

"Wat ik zo mooi aan vind aan een Indisch huwelijksfeest is dat iedereen bij elkaar komt, er veel cadeaus worden gegeven en dat het feest zo lang duurt. In België gebeurt het allemaal razendsnel. Daarom trouwen Indiërs liever in India. De organisatie van een huwelijk vraagt veel werk, maar dat wordt gedaan door de familie en soms door een huwelijksplanner. Gelukkig maar, want huwelijken kunnen soms snel plaatsvinden. Aan de hand van de sterrenbeelden van beide partners wordt de meest gunstige huwelijksdatum bepaald. Deze kan vijftien dagen later liggen, of pas een jaar later vallen."

Ruth

Nebojsa

Samen zijn

Nebojsa en Ruth (Servisch-Belgisch koppelp): "Wij vinden het heel belangrijk om elke dag samen te eten, met onze dochter!"

Jonath

Sjabbat en de kaarsen

Jonath (orthodox-joods): "Elke week eren we de sjabbat, van vrijdagavond tot zaterdagavond. Het is een rustdag, we mogen niets doen. Elektriciteit is verboden: geen gsm's, geen computers, back to basics. We zitten samen aan tafel. Voedsel dat de dag voordien is bereid wordt opgewarmd op speciale platen die op voorhand werden ingeplugd. Mensen zeggen dan: 'Dat is toch geen werk, een stekker in het stopcontact steken!' Maar wij willen de regels heel nauw naleven. Met sjabbat zijn we honderd procent gericht op de familie, op activiteiten samen, op het bestuderen van de Thora zonder dat we worden gestoord."

"Het aansteken van de kaarsen voor de sjabbat is echt een speciale ervaring voor mij. Dat is een taak voor de vrouwen. Er hoort een gebed bij, waarbij je alle persoonlijke dingen mag vragen. Dat er vrede zal zijn of dat je kinderen gezond mogen opgroeien. Je kan ook bidden voor je vriendinnen, opdat ze bijvoorbeeld zwanger worden. In onze cultuur heeft de moeder een hele belangrijke rol in het gezin. De vrouw wordt echt geëerd, en dat zie je niet overal. Het is geen wegwerpcultuur, zoals de maatschappij wel is geworden. Bijna al mijn vriendinnen van vroeger, toen ik nog vrijzinnig was, zijn gescheiden. Bij ons gebeurt dat zelden."

Stefanny

Naamceremonie

Stefanny (afkomstig uit Ghana): "Als een vrouw in Ghana bevalt, verlaten zij en haar baby de kamer niet tijdens de eerste levensweek van het kind, want dan kan er nog veel mislopen. Er wordt een datum geprikt voor de naamceremonie waarbij familie en vrienden samenkomen. Meestal gebeurt dit op een zaterdag- of zondagmorgen. De gasten zijn tijdens deze ceremonie in het wit gekleed, deze kleur staat symbool voor puurheid en liefde. Het oudste lid van de familie vraagt aan God om moeder en kind te beschermen. Hij dompelt zijn vinger in water en raakt er de lippen van het kind mee aan. Vervolgens doet hij dit ook met wijn, opdat het kind het verschil leert tussen beide. Daarna krijgt de pasgeborene de naam die de ouders kozen. De baby wordt opgeheven en er wordt voor hem gebeden. Dan krijgen moeder en kind cadeautjes."

"Ik vind het een mooi ritueel want iedereen is in het wit, families komen samen en iedereen is gelukkig."

Carl

Uitbundig afscheid

Carl (Belgische roots): "Ik heb al meerdere bijzondere rituelen meegemaakt. Wat me vooral blijft is een lijkverbranding in Sri Lanka. Die lijkverbranding was in feite een feest en had niets te maken met onze begrafenis waar triestigheid troef is. De gestorven man was rijk en dat kon je zien aan het aantal monniken dat hij had laten uitnodigen om zijn verbranding bij te wonen. Zijn lijk zat in een hoge witte toren, dat is de kleur van de dood in Sri Lanka, op de 'brandstapel'. Het vuur werd aangestoken door zijn oudste zoon. Er werd gefilmd en iedereen was blij."

"Een heel andere soort uitbundigheid heeft me getroffen tijdens de Semana Santa in Spanje. In deze week voor Pasen klinkt er in de straten de muziek van de fanfares, worden er beelden megedragen in de stoeten, wordt er gezongen... Soms hoor je onverwachte flamencoliederen, aangeheven door een enkeling van op een balkon. Er heerst een zeer dramatische sfeer die begint bij het vallen van de avond."

Wilfried & Yi

Verskillende culturen, verschillende belevenissen

Wilfried en Yi (Belgisch-Cambodjaans koppel): "Wij zijn niet fanatiek bezig met rituelen, maar we hebben wel respect voor bepaalde tradities zoals het kerstfeest, een doop, een communie... Aan welke rituelen we deelnemen, hangt af van de cultuur waarin we ons bevinden. Hier kan het gebeuren dat we de mis bijwonen en als we in Cambodja zijn, gaan we naar de boeddhistische tempel."

"De manier waarop we rituelen beleven is erg verschillend. In België is een dag zoals Allerheiligen beladen met droefheid en rouw, terwijl Cambodjanen er een feest van maken met veel eten en drinken, en vooral veel lachende gezichten."

Manyak

Beroepenspel bij het eerste tandje

Manyak (afkomstig uit Armenië): "Als kinderen hun eerste tandje krijgen, houden we in Armenië een feestje. We leggen voorwerpen die een beroep voorstellen op een doek: een rekenmachine symboliseert een boekhouder, een verfborstel staat voor een schilder, een stethoscoop voor een dokter, een instrument voor een muzikant enzovoort. Daar zetten we het kind tussen en we strooien snoepjes, nootjes, rozijnen of granen over zijn hoofd om chaos te creëren. Soms worden er ook traditionele liedjes gezongen. Dan is het afwachten welk voorwerp het kind als eerste zal vastnemen. Zo probeert men te voorspellen welk beroep hij of zij later zal uitoefenen. Het is een leuke traditie. Ik deed het ook met mijn kinderen."

Abdul-Vahit

Liefde voor de tuin

Abdul-Vahit (Turkse roots): "Rituelen zijn er in vele vormen, zo heb je er ook hele kleine. Bij een van de huisbezoeken tijdens het fotoproject *Generaties/Binnenskamers (G/B3)*, ben ik bij een oude dame terechtgekomen. Haar manier van omgaan met haar tuin maakte een grote indruk op mij. Het was alsof de bloempjes haar kinderen waren, ze behandelde haar tuin met veel liefde en overgave in een dagelijks, strikt ritueel."

Elspeth

Vastgebonden handen

Elspeth (geboren in Schotland): "Toen ik trouwde, werden mijn handen en die van mijn man een poosje aan elkaar vastgebonden om het gevoel van verbondenheid te symboliseren. De tranen rolden toen over mijn wangen."

Samen bouwen aan de toekomst

De Vrije Universiteit Brussel is
vrijzinnig humanistisch.

De VUB groeit. Stilstaan is achteruit gaan. Dus gaan we steeds verder, graven we dieper en evolueren we als nooit tevoren. Maar evolueren betekent investeren. Aan de Vrije Universiteit Brussel investeren we de volgende jaren volop in de toekomst van deze universiteit. Want vooruitgang, daar staan we voor.

Graag bouwen wij aan die toekomst en leveren we met jouw hulp de beste onderzoekers af, die zorgen voor baanbrekend onderzoek. Of zetten we in op nieuwe onderwijsvormen en de digitalisering van het onderwijs. Wil jij ook investeren in excellentie? Dat kan. Een gift, een fonds op naam, leerstoelen of legaten... heb jij onze mogelijkheden al ontdekt?

De Vrije Universiteit Brussel. Evolutie zoals je het nog nooit zag

www.vub.ac.be/foundation

Vrije
Universiteit
Brussel